

## debatt

Hamsun  
– ingen gåte

Vi har fulgt serien «Gåten Hamsun» på TV. Om denslags skriver Sven Kærup Bjørneboe i «Oss svermere imellom»: «På den måten kan vi innbille oss, en stakket stund, at vi vet noe om dem som de ikke visste selv. Slik blir vi nesten større enn dem. En lek for småmannsgale? Hva om dette gåtefulle eller ubevisste tvertom var det mest bevisste trekk hos dem? I så fall pinlig, for oss.»

■ ■ Fascismen kjennetegnes av forakt for svakhet og svake. Hamsun henga seg til beundring for nazismen, den spesielle og brutale tyske form for fascisme. Klarest kommer det til uttrykk i Ossietzky-saken, fredsprisvinneren som i 1936 ble pint ihjel i en tysk konsentrasjonsleir.

■ ■ Hamsuns landssvik er underordnet det som gikk forut for «sviket» og en følge av hans menneskesyn som kommer til uttrykk i svært meget av hans diktning. La meg gå veien om Gabriel Scott: «Et menneske kommer til verden. Det lever og strir en tid, det trekkes med sykdom, urett og savn. Så dør det og blander sitt støv stille med jorden. Et menneske kommer til verden – en ånd daler ned på jorden. Når dens tid her nede er omme, vender den tilbake i det eviges favn.» («Kilden»): Scott ville ved en anledning besøke sin dikterkollega på Nørholm, men det ble det ikke noe av. Han lå under Hamsuns verdighet. Forskjellen mellom de to er ikke vanskelig å få øye på. Scott beskriver det enkle menneske og det enkle menneskelige med varme og kjærlighet. Hamsun er opptatt av det harde og stridbare individ utenfor fellesskapet. Isak av Sellanrå er et slikt menneske, skildret som bare stilkunstneren Hamsun kan det. Fiskeren Markus som bare stilkunstneren Scott kan det.

■ ■ Nettopp forakt for svakhet gjennomsyrrer mye av Hamsuns forfatterskap. Det jeg husker best fra hans debutroman, «Sult», er den store Hamsuns refleksjoner der han ved et tilfelle blir gående bak en av samfunnets utstøtte i Kristianias gater.

«Et pauli ord» i NS-organet Fritt Folk i september 1940 og Hitlers nekrolog i Aftenposten 7. mai 1945 føyer seg inn i Hamsuns beundring for det tyske og den nasjon som har stått for den største forbrytelse mot menneskeheten i vårt århundre. For meg er Hamsun hverken et mysterium eller en gåte.

■ ■ Men han skrev vakre dikt, og han fulgte sine ideer trofast til siste slutt – på gjen-grodd stier. Det han ikke fortjente var å havne i klørne på hjernekrampere. «Varig svekkede sjelsevner» er latterlig, ondsinnet og politisk iscenesatt.

Kjell Landmark

## hamsun

TV-serien om Hamsun er nettopp avsluttet. Kjell Landmark mener at Hamsun ikke var noen gåte, tvert imot, det som skjedde med ham var en konsekvens av hans menneskesyn, som kommer til uttrykk i hans diktning.